

CHRISTIÁN LÁSZLÓ

Miért bíznak a finnek a rendőrségben?

Új rendészeti megoldások Finnországból

Fenti címen megjelenő cikkében¹ *Juha Kääriäinen* arra keresi a választ, hogy nemzetközi összehasonlításban miért olyan magas a finn társadalom bizalmi indexe a rendőrség iránt. Ez a teljesítmény különösen annak fényében kiemelkedő, hogy a tanulmány felmérésében vizsgált európai országok közül messze Finnországban a legalacsonyabb az egy főre jutó rendőrök és magánbiztonsági szektorban dolgozó szakemberek száma.² (Magyarországhoz viszonyítva Finnországban ez a szám kevesebb mint a negyede.)

A tanulmány azokat a faktorokat vizsgálja, amelyek a rendőri munka minőségét és hatékonyságát befolyásolják, ezáltal növelve az állampolgárok bizalmát a rendészet iránt.

2012 őszén a finnországi Tampere adott otthont a közösségi rendészet alkalmazásának nemzetközi tapasztalatairól szóló Cepak-kurzusnak. Ez kiváló alkalmat kínált arra, hogy megvizsgáljam, miért olyan hatékony és sikeres a finn rendőrség, milyen konklúziókkal szolgált a közösségi rendészeti eddigi finnországi működése és melyek azok a megoldások, amelyekkel kezelni képes a rendészet napjainkban jelentkező legújabb próbatételeit.

Történeti aspektusok

A skandináv államok közbiztonsági statisztikái lényegesen kedvezőbb képet mutatnak az Európai Unió többi tagállamához képest. Utóbbiak közül kiemelkedik Finnország, ahol a 2009-ben végrehajtott kormányzati és közigazgatási reformok keretében olyan rendészeti módszerek gyakorlati alkalmazása vált lehetővé, amelyek példaértékűek hazánk és az unió más tagállamai számára.

Bár Finnország fiatal államnak tekinthető, hiszen csak az első világháború után vált szuverén entitássá, a finn rendészeti szervezetek már több mint kétszáz

¹ Juha Kääriäinen: Why Do the Finns Trust the Police? *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, vol. 9, iss. 2, 2008, pp. 141–159.

² Uo. 155. o.

éves múltjuk van. Az első rendőri feladatok ellátására szerveződő struktúra az önkéntes finn polgárokból álló Rendőrkamara volt, amely 1816-ban jött létre Turkuban.³ A civil önszerveződések jegyeit hordozó kamarákat 1861-ben rendőrkapitányságokká szervezték. A közigazgatási rendszerbe történő integrációjuk 1903-ban ért véget, egyes működtetéssel és fenntartással kapcsolatos hatáskörök azonban megmaradtak a településeknél. Az új szervezet működési költségeinek harminchárom százalékát 1977-ig a helyi önkormányzatok állták.⁴

A finn nemzeti rendészet kialakulását hátráltatta, hogy az ország több száz éves svéd és orosz megszállása alatt a finn polgárok csak korlátozottan vehettek részt a közrend védelmében. A második világháború után felgyorsult a rendőrség és más rendészeti szervek önálló fejlődése. A hidegháború éveiben végbemenő szabályozási és strukturális reformok elsődleges célja a finn nemzeti semlegesség fenntartása volt. Ennek a törekvésnek az egyik legfontosabb vetülete volt az önálló védelmi képesség megteremtése, ennek jegyében Finnország nem vált a NATO tagjává.⁵ Az 1950-es évek második felében erősödött meg az ország nyugat-európai integrációja. 1955-ben belépett az ENSZ-be, majd a GATT-ba és az OECD-be. 1961-ben az Európai Szabadkereskedelmi Társulás tagjává vált, majd 1995. január 1-jén csatlakozott az Európai Unióhoz. 2000-ben bevezette a közösségi fizetőeszközt, az eurót.⁶

Az 1945 után kialakított finn államszervezet magán hordozza a parlamenti köztársasági forma típusjegyeit. Ennek megfelelően kormányzati rendszerében a miniszterelnök szerepe a meghatározó, akit az államfő javaslata alapján a törvényhozás választ. A kétszáz fős parlament (*Eduskunta*) egykamarás szerkezetű. A képviselők négyéves ciklusokra kapnak mandátumot.⁷ A helyi autonómia érvényesülésének szavatolása 342 települési önkormányzat feladata. Az 1993-as közigazgatási reform keretében jelentős változások történtek a középszintű közigazgatás szerkezetében. Ennek nyomán jelenleg az állam területe hat tartományra oszlik. A tartományi és a települési szint közt található a tizenkilenc régió, amelynek a közigazgatási hatósági igazgatásban van jelentős szerepe. A tartományok közül 1921 óta autonóm jogállású a svéd kisebbség lakta Aaland.⁸

3 http://www.photius.com/countries/finland/national_security/finland_national_security_police_organization.html

4 Uo.

5 http://www.zmne.hu/Forum/04harmadik/finn_.htm

6 http://www.euvonal.hu/index.php?op=mindennapok_tagallamok&id=12

7 <http://valtioneuvosto.fi/etusivu/en.jsp>

8 http://www.aer.eu/fileadmin/user_upload/MainIssues/Regional_Democracy/AER_Regionalism_Report/Report_by_country/FINLAND_2010.pdf

A finn rendészet

A finn rendőrség működésére vonatkozó első átfogó szabályozás a rendőrsegről szóló 1967. évi II. számú törvény volt. A jogszabály deklarálta a rendőrség hierarchikus és centralizált szervezeti felépítését. Emellett azonban teret engedett a dekoncentrált, helyi szervek létrehozásának és az állampolgárok önszerveződéseinek. Az aszimmetrikus jegyeket mutató szabályozási koncepció oka, hogy a népsűrűséget tekintve az ország egyes régiói közt jelenleg is rendkívül nagy eltérések vannak. Az különböző helyi igények és lehetőségek nagyban befolyásolták a vidéki rendőrség hálózatának kialakítását. A rendőri jelenlét megteremtése érdekében a törvény hatálybalépése után a tartományi rendőrkapitányságok irányítása alatt 27 városi és 225 vidéki kapitányság működött.⁹

A 2009–2010-ben végbemenő szervezeti változások nyomán jelenleg a tizenkilenc közigazgatási régió területén a korábbi kilencven helyett mindössze huszonnégy tartományi rendőrség működik. A területi autonómiával felruházott Aalandnak önálló középszintű rendőri szerve van, amelynek az illetékessége azonos a tartomány kiterjedésével.¹⁰ A rendőrségi igazgatás területi szintjén 1967-ben még kilencven önálló kapitányság működött.¹¹

Jelenleg a rendőrség állományában 10 900-an szolgálnak, ebből 7800 tiszti rendfokozatú. Finnországban az egy rendőrtisztre jutó lakosok száma (5,3 millióval számolva) 681, ami jelenleg az egyik legmagasabb érték az uniós tagállamok közt.¹² A finn rendőrség azonban nemcsak összlétszámát, de az egy rendőrré jutó lakosok számát tekintve is a legutolsó helyen áll a tagállamok sorában.

A finn rendőrség és a határőrség a belügyminiszter irányítása alatt végzi tevékenységét. Országos illetékességgel és általános hatáskörrel felruházott rendőri szerv a nemzeti rendőrségi tanács (*National Police Board; NPB*). Elsődleges feladata, hogy koordinálja az országos illetékességű szakosodott rendőri szervek munkáját.

A rendőrségi tanács alárendeltségébe tartozik

- a finn nemzeti nyomozóiroda;
- a biztonsági hírszerző ügynökség;

⁹ http://lcweb2.loc.gov/frd/cs/finland/fi05_11a.pdf

¹⁰ [http://www.poliisi.fi/poliisi/home.nsf/ExternalFiles/POHA2011_engl_%20lopullinen2/\\$file/POHA2011_engl_%20lopullinen2.pdf](http://www.poliisi.fi/poliisi/home.nsf/ExternalFiles/POHA2011_engl_%20lopullinen2/$file/POHA2011_engl_%20lopullinen2.pdf)

¹¹ Sirpa Virta: Community Policing Innovations in Finland, case Helsinki Police Department, University of Tampere, 2012, p. 2.

¹² <http://www.poliisi.fi/poliisi/home.nsf/pages/51AB1EDFFA353429C2256BB8003F8663?opendocument>

- a nemzeti közlekedési rendőrség;
- a rendőrtiszti főiskola;
- a rendőrségi technikai egység.

A relatív önállósággal működő szakosodott szervek tevékenységének hatékony ellenőrzése érdekében hozták létre a finn belügyminisztérium speciális tanácsadó testületét (*Advisory Board; AB*). A testületet 1973-ban a második rendőrségi törvényt kiegészítő rendelettel állították fel.¹³ A testület tagjait a kormány nevezi ki négy évre, legalább 13, legfeljebb 21 tagú. A kormány jelöli ki az elnök és alelnök személyét. A testületbe a belügyminisztérium feladatkörében érintett alkalmazottjai, a rendőrségi tanács tagjai és a rendőrség tevékenységével foglalkozó civil szervezetek tagjai választhatók. A szakértői testület végzi a hatékonysági és gazdaságossági szempontú ellenőrzéseket. Hatáskörében javaslatokat fogalmazhat meg a rendőrség tevékenységének fejlesztése érdekében. A finn rendészeti kontroll egyik sajátossága, hogy a települési rendőrségek ellenőrzésére az önkormányzatoknak önálló bizottságai vannak. A testület tagjait a helyi önkormányzatok képviselői választják. A helyi rendőri szervek képviselője érdekében a testületeknek mindig tagja a helyi rendőri szerv vezetője.¹⁴

A rendőrségi tanács mellett működő tanácsadó testület tevékenységével kapcsolatban többször vetődött fel kérdésként, hogy a belügyminisztérium ellenőrző szerveként végzett kontroll mennyiben tekinthető a civil kontroll egyik lehetséges formájának. A rendőrség működésével kapcsolatos szervrendszeren belüli ellenőrzés a jelenlegi magyar szabályozással azonos képet mutat. A rendőri intézkedéssel szemben az állampolgárok panasszal élhetnek, ennek kivizsgálására elsősorban a felettes rendőri (tartományi vagy országos illetékességű) szerv vezetője jogosult. Ezzel párhuzamosan külső felügyeletet gyakorol a finn nemzeti ombudsman.¹⁵

Az országos illetékességű szakosodott rendőrségi szervek közül a finn nemzeti nyomozóiroda végzi a szervezett bűnözéssel és a nagyobb súlyú, kiemelt bűncselekményekkel kapcsolatos nyomozásokat. A biztonsági hírszerző ügynökség feladata az állam elleni bűncselekmények és a terrorizmus el-

¹³ http://www.photius.com/countries/finland/national_security/finland_national_security_police_organization.html

¹⁴ <http://www.poliisi.fi/poliisi/home.nsf/pages/49C26C3F719654E3C225775800377223?opendocument>

¹⁵ <http://www.poliisi.fi/poliisi/home.nsf/pages/AEF89A67DCEE9A4CC2256C2900441DFD?opendocument>

leni harc, valamint a külföldi hírszerző szervezetekkel való információcsere fenntartása. A nemzeti közlekedési rendőrség látja el a közúti forgalom mellett a légi és a vasúti áru- és személyforgalom ellenőrzését. Az állomány képzése a finn rendőrtisztviselői főiskolán történik. Az intézményben integráltan folyik a tisztek és az altisztek felkészítése a szolgálat ellátására. 2008 óta a képzéseket koncentráltan a tamperei kiképzőközpont végzi, miután egyesült a korábban Espoóban működő társintézménnyel.¹⁶ A rendőrség technikai egységének (*Police Technical Unit*) feladata a nyomozások során alkalmazott speciális eszközök beszerzése és azok fejlesztése. A kutatás-fejlesztési tevékenység hatékony finanszírozása érdekében az egység jogosult saját forrásokat teremteni az általa fejlesztett szoftverek értékesítésével.¹⁷

Az országos illetékességű szervek mellett a tartományi szinten működő huszonnégy rendőrkapitányság alárendeltségébe több mint 180 rendőrkapitányság és rendőrőrs tartozik. Különleges jogállású a Helsinki Rendőrkapitányság (*Helsinki Police Department; HPD*), mivel a területi hatáskörök mellett egyes országos illetékességű szerveket megillető hatáskörök gyakorlására is jogosult. Ennek oka, hogy Helsinkihez hasonló méretű város nem található Finnországban. Itt él a lakosság több mint tíz százaléka.¹⁸

A belügyminiszter irányítása alatt látja el feladatait az önálló finn határőrség (*Rajavartiolaitos; RVL*). A szervezet feladatai közé tartozik az Oroszországgal közös, a több mint 1200 kilométernyi határ ellenőrzése, ez az Európai Unió egyik leghosszabb egybefüggő külső határszakasza. A határőrség szervezetébe integráltan látja el feladatait a parti őrség és a repülőtéri rendőrség. A határőrség és a rendőrség integrációjának ötlete az elmúlt években többször felvetődött. Ellene szól, hogy a határőrség nem csak rendészeti igazgatási feladatok ellátására hivatott: a védelmi igazgatási rendszerben a haderő egyik önálló fegyvernemeként jelenik meg.¹⁹

A finn rendőrség nemzetközi kapcsolati rendszerének sajátossága, hogy az Európai Unió és más nyugat-európai államok mellett széles körű együttműködést folytat Oroszországgal és néhány kelet-európai állammal. A kapcsolattartás elsősorban azokra az országokra koncentrálódik, ahol jelentős számban tartózkodnak finn állampolgárok, vagy gazdasági érdekeltségek ta-

¹⁶ <http://www.poliisi.fi/poliisi/home.nsf/pages/0543687DCE59C147C22573D1003F5CF0?opendocument>

¹⁷ <http://www.poliisi.fi/poliisi/home.nsf/pages/4369F87BE87266A2C22573D20028CDC6?opendocument>

¹⁸ <http://www.poliisi.fi/poliisi/home.nsf/pages/DFBADFE089311AC3C2256C2900437F3A?opendocument>

¹⁹ http://www.raja.fi/the_border_guard/organization

lálhatók. Jelenleg Szentpéterváron, Murmanszkban, Moszkvában és Tallinnban állomásoznak az ottani diplomáciai misszió mellé akkreditált tisztek. Finnország 1928 óta az Interpol tagja. A finn nemzeti nyomozóiroda mint az uniós tagállam legfontosabb nyomozó szerve közreműködik az Europol munkájában.²⁰

Új rendészeti megoldások

A bizalomépítés folyamata

A finn állampolgárok sokkal nagyobb mértékben bíznak rendőrségükben, mint a többi európai ország polgárai, derül ki egy átfogó felmérésből.²¹

A finn rendőrség népszerűségének alapja, hogy az 1960-as évek óta alkalmaznak olyan módszereket, amelyek a rendőrség és a helyi közösségek közti közvetlen kapcsolatra építenek. 1891-ben rendeleti szinten szabályozták a városi rendőrségtől elkülönülten működő vidéki rendőrhivatalok tevékenységét és azok illetékességi területét. A jelentős földrajzi területek hatékony ellenőrzése érdekében alakították ki az úgynevezett *village police* rendszert. Ennek mintájául az Egyesült Államokban működő seriffrendszer szolgált. Az 1925-ös rendőrségi törvény szüntette meg a *village police* állományát és a települési rendőrség tagjai tekintetében korábban kialakult hatásköri és személynévi különbségeket. A több évtizedes hagyományokkal bíró struktúrában a helyi rendőri szervek tagjai bizalmi viszonyt alakítanak ki a lakossággal. A rendőrség működésében domináns elem napjainkban is a közterületi jelenlét és a szolgáltató jelleg.²²

Ennek szellemében az 1990-es években kialakított közösségi rendőrségi modell alapjait a rendőrség „láthatóságára” (*visibility*) építették. A rendőri munka láthatósága, valamint a bűnözéstől való félelem szorosan összefügg, állapította meg egy finn tanulmány.²³ A tanulmány szerzői szerint azonban közel sem mindegy, hogy ez a láthatóság konkrétan mit jelent: a rendőrautóban ülő, intézkedő, vagy éppen az állampolgárral társalgó rendőrt.

²⁰ <http://www.poliisi.fi/poliisi/home.nsf/pages/DDBDB8986256443DC2256C37003E14F3?opendocument>

²¹ Juha Kääriäinen: i. m. 141. o.

²² Sirpa Virta: Local security management: Policing through networks. *International Journal of Police Strategies and Management*, no. 25, 2002, p.192.

²³ Satu Salmi – Martti Grönroos – Esko Keskinen: The role of police visibility in fear of crime in Finland. *International Journal of Police Strategies and Management*, vol. 27, iss. 4, 2004, pp. 573–591.

Elsődleges célként fogalmazódott meg a lakosság szubjektív biztonságérzetének erősítése és a közvetlen kapcsolatfelvételt elősegítő működési módszerek kialakítása. A 2000-ben és 2005-ben végzett országos szintű felmérések megerősítették a finn rendőrség azon teóriáját, miszerint a lakosság körében a rendőrség utcai jelenlétének hatására jelentősen csökkenthető a bűncselekményektől való félelem. A rendőrség által folytatott médiakampányok nyomán az állampolgárok tisztában vannak a rendészeti szervek működésének eredményeivel, és érzékelik a rendőri munka proaktív jellegét. A felmérésből arra következtethetünk, hogy a lakosság a közbiztonsági helyzetet elsődlegesen módszertani és nem dologi tényezők alapján ítéli meg. Kifejezetten szembeötlő ez a differencia Finnországban, ahol a nagy földrajzi távolságok miatt az állampolgárok számára garanciális értékű a rendőrség által nyújtott szolgáltatás jellegű hatáskörgyakorlás elérhetősége. A dologi eszközöket a szolgáltatás minőségét javító tényezőként tekintik, de a szubjektív preferencia-sorrendjükben ezek elé helyezik a szolgáltatás igénybevételének lehetőségét.²⁴

A finn rendőrség társadalmi megítélése az ezredfordulón végzett felmérés szerint az Európai Unió tagállamai közül az első helyen áll. Finnországban a megkérdezettek nyolcvannyolc százaléka (!) volt megelégedve a rendőrség napi munkavégzésével. Ugyanez az érték Dániában 87, Norvégiában 81 százalék volt. Itt érdemes megjegyezni, ahogy az az iménti eredményekből is látszik, hogy a skandináv országokban általában hasonlóan jó a rendőrség társadalmi megítélése.²⁵

A lakosság bizalmát erősítette, hogy Finnországban a rendőrség volt az első állami szerv, amelyik a 1993-ban a *szolgáltatások minőségének javításra irányuló programot (Quality of Services program)* indított. Ennek keretében figyelembe vették a lakosság igényeit, és erősítették az utcai jelenlétet.²⁶ Nagyon hasonló próbálkozás volt a dániai Elsinor-kísérlet, amely a bizalomépítés és közösségi rendészet egyes kérdéseire fókuszált.²⁷ A szolgáltatások minőségének javítására irányuló program eredményeinek felhasználásával 1996 és 1998 között a finn rendőrség több projektet indított, ezek a közösségi rendőrségi modell bevezetését célozták. Ennek megvalósítása érdekében létre-

24 Juha Kääriäinen: i. m. 156. o.

25 Uo. 141. o.

26 Sirpa Virta (2002): i. m. 192. o.

27 Lars Holmberg: Policing and the Feeling of Safety: the Rise (and Fall?) of Community Policing in the Nordic Countries. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, 2005, p. 210.

hoztak egy *multi-agency cooperation* jellegű rendszert, amely a rendőrségi munkában érintett közigazgatási hatóságokkal hivatott fenntartani az aktív együttműködést. Emellett fontos szerepet kaptak azok az intézkedések, amelyek a civil szervezetek és szakmai korporációk bevonását célozzák.²⁸ Utóbbi törekvés nyomán a közösségi rendőrségi modell elemei közül a helyi szervezetekkel való együttműködés kapott egyre nagyobb hangsúlyt. 1999-ben került sor az első finn nemzeti közösségi rendőrségi stratégia elfogadására. Ez lehetővé tette a finn rendőrség számára, hogy az úgynevezett „helyi biztonsági tervek” elkészítésében folyamatosan működjön együtt az illetékes önkormányzatokkal. 2001 szeptemberében 203 önkormányzatnak volt ilyen dokumentuma. A tervek lehetőséget kínálnak a lokális problémák koncentrált kezelésére. Ennek érdekében bevonhatók a helyi gazdasági szereplők és oktatási intézmények is. A biztonsági tervekre vonatkozó szabályozási koncepció lehetővé tette a kisebb önkormányzatok számára közös mikroregionális programok kidolgozását.²⁹

A közösségi rendőrségi modell elveinek alkalmazása

A közösségi rendőrségi modell (*community policing*) módszereinek alkalmazása érdekében 1996-ban a finn rendőrség hivatalos kapcsolatfelvételt kezdeményezett az egyesült államokbeli San Diegó-i rendőrséggel. Az érintett módszerek hatékony adaptációja érdekében egy finn delegáció több hónapon át kísérte figyelemmel a közösségi rendészet gyakorlati alkalmazását. Ez után további tanulmányutakon vettek részt Hollandiában és Belgiumban.³⁰

Az Európai Unió keretei közt létrejövő egységes gazdasági térség új típusú bűncselekményeket hívott életre. A határon átnyúló bűnözés megerősödése és a szervezett bűnözés fejlődése olyan próbatételt jelentett a finn rendőrség tagjainak, amelyre a *community policing* elvei alapján felépülő módszerek nem adtak választ. A helyzet megoldása érdekében ki kellett dolgozni egy olyan rendőrségi stratégiát, amely új alapokra helyezi a közösségi rendőrségi modell alkalmazását.³¹

A finn rendészeti szakemberek az Egyesült Királyságban kidolgozott *intelligence-led policing* módszereit ötvözték a közösségi rendőrségi modell

28 Sirpa Virta (2002): i. m. 193. o.

29 Uo. 195–196. o.

30 Uo. 190. o.

31 Sirpa Virta (2002): i. m. pp. 3–4.

korábban alkalmazott elemeivel. A jelenleg hatályos, második finn nemzeti közösségi rendőrségi stratégia (*Second National Community Policing Strategy of Finland*) által megfogalmazott immanens követelmény, hogy a modern rendőrségnek egyidejűleg képesnek kell lennie választ adni a globális és a lokális próbatételekre.³² A dokumentum kidolgozása érdekében 2006-ban a finn legfőbb rendőr-főkapitányság (*Supreme Police Command of Finland*) létrehozott egy önálló munkacsoportot. Ennek legfontosabb feladata a korábbi (1999. évi) stratégia elemeinek átültetése és az új társadalmi és szakmai igények összefoglalása volt. Az így megalkotott stratégia fő célkitűzései a következők:³³

- szolgáltató jellegű, magas színvonalú és hatékony munkavégzés;
- a bűnmegelőzés fejlesztése és a közbiztonság növelése;
- stratégiai megállapodások létesítése társadalmi szervezetekkel és hatóságokkal;
- az *intelligence-led policing* egyes módszereinek átültetése a közösségi rendőrségi modellbe;
- nyilvános és (át)látható működéssel elnyerni az állampolgárok bizalmát és ezt hasznosítani a bűnüldözésben.

Helyi, speciális rendészeti programok

A finn rendőrség működésének sajátos jellemzője, hogy a közösségi rendőrségi módszerek általános alkalmazását megelőzően pilotprojektek keretében vizsgálják azok lehetséges jövőbeni hatásait. Példaértékűnek tekinthető az úgynevezett Tampere-projekt, amely lehetővé tette a helyi biztonsági tervek jogalkotó általi szabályozása előtt az új jogintézmény működési mechanizmusának kialakítását.

Az 1997 és 2000 közötti években megvalósított projekt célja a rendőrség és a helyi közösségek közti együttműködés rendszerének kialakítása volt. Ennek intézményesítése érdekében a rendőrség arra törekedett, hogy az érintett szervezetekkel biztonsági együttműködési megállapodást kössenek. A modellkísérlet időtartamát indokolta, hogy Tampere Finnország második legnagyobb városa, így széles társadalmi konszenzuson alapuló átfogó megállapo-

32 Sirpa Virta: Policing meets new challenges, Preventing Radicalization and Recruitment, University of Tampere Finland CEPOL Security and Police Management publications 13/2008. National Police College of Finland, p. 29.

33 Community Policing Strategy, Strategic outlines and objectives of community policing and security cooperation development, 4/2007., pp. 4–5.

dást kellett kidolgozni. Ennek megvalósítása érdekében létrejött egy 17 fős koordinatív csoport a rendőrség, az érintett hatóságok, egészségügyi intézmények, az oktatási intézmények képviselői, a gazdasági szektor szereplői és az egyházak képviselőinek részvételével. A biztonsági együttműködés fő feladata a bűnözési ráta csökkentése és a prevenció erősítése volt. Mivel a terület tagjai képviselték valamennyi feladatkörében érintett hatóságot, lehetőség nyílt a hatásköri párhuzamosságok feltárására és kiküszöbölésére.

A program eredményei arra ösztönözték a nemzeti rendőrségi tanácsot, hogy a jövőben is tegye lehetővé a helyi rendőrségek számára hasonló modellkísérletek lebonyolítását. A Tampere-projekt jelentőségét is meghaladta a 2007 és 2008 között folytatott *Itäkeskus* elnevezésű kísérlet. A program a Helsinki Rendőrkapitányság keleti felelősségi körzete után kapta a nevét. A városrész kiválasztása mellett szólt, hogy itt a városi átlagnál nagyobb arányú a bűnözés, rosszabbak a szociális viszonyok és magasabb a munkanélküliség. A lakosság több mint tíz százaléka bevándorló, köztük sok a bűnismétlő.

A finn kormány által 2004-ben elfogadott *Internal Security Program* alapján 2015-re a pilot segítségével a következő célkitűzésnek kell megvalósulnia: „*Finnországnak Európa legbiztonságosabb országává kell válnia. A biztonságot a magas szinten működő rendészeti igazgatás garantálja, amely a preventív jellegű tevékenységre alapoz. A rendészeti szervek magas színvonalú működésének találkoznia kell az állampolgárok biztonsági igényeivel. Utóbbit a rendőrség, más hatóságok és a helyi közösségek együttműködésén keresztül kell megvalósítani.*”³⁴

A pilot három fő célkitűzése:³⁵

- szervezetrendszer fejlesztése és a *community policing* módszereinek beültetése a napi rendőri munkavégzésbe;
- kapcsolatépítés a lehetséges stratégiai partnerekkel (társadalmi szervezetek, egyházak, közigazgatási hatóságok);
- kapcsolatépítés az állampolgárokkal (utcai jelenlét, helyi szintű biztonsági programok tervezése, iskolák és más közösségek látogatása);

A program megvalósítására a Helsinki Rendőrkapitányság huszonötezer eurót különített el.³⁶

Ennek érdekében a pilot az új *virtual community policing* modell elveinek széles körű alkalmazására épít. A közvetlen lebonyolítás és a gyakorlati ta-

³⁴ Sirpa Virta (2008): i. m. 127–128. o.

³⁵ Sirpa Virta (2012): i. m. 7. o.

³⁶ Uo.

pasztalatok összefoglalása érdekében egy ötfős *community policing team* jött létre. A csoport jelentős önállóságot kapott a Helsink-i Rendőrkapitányság állományán belül. Hatékony működése érdekében saját szolgálati járművet, külön telefonszámot és e-mail címet kapott.³⁷

A lakosság magas szintű tájékoztatása érdekében újságcikkekben, rádió- és televízió-műsorokban számoltak be a csoport munkájáról és céljairól. A szolgálatteljesítés rendjét a projekt kidolgozói úgy határozták meg, hogy a csoport tagjainak a szolgálati idő hatvan százalékában kell járőrözniük, és a lakossággal a lehető legtöbb alkalommal érintkezniük. A projekt célja, hogy a csoport tagjainak egy év alatt tizennégyezer személlyel kell közvetlen kapcsolatot létesíteniük. Ennek sajátos formáját jelentették a kerület oktatási intézményeiben tartott prevenciós célú előadások, amelyek keretében a csoport tagjai több mint háromezer diákkal és százötven tanárral létesítettek kontaktust. A team aktivitását jellemzi, hogy 2008 áprilisában huszonöt iskolában tartottak előadásokat.³⁸

A pilot során a közösséggel való kapcsolattartás mellett szerepet kapott az új típusú bűncselekmények elleni fellépés. Az Itäkeskus kerület etnikai sajátosságai miatt 2007-ben jellemzők voltak a faji és a vallási alapú bűncselekmények. Ezek megelőzése érdekében a pilot keretében a Helsink-i Rendőrkapitányság gyakorlatban kívánta alkalmazni a Coppra- (*Community Policing on Preventing Radicalisation*) projekt keretében elsajátítottakat. A Coppra az Európai Unió támogatásával 2009-ben jött létre. A projekt lehetővé tette a tagállami rendőrségek tagjainak, hogy belga szakemberektől új ismereteket szerezzenek a rasszista-bűncselekmények természetéről és azok megelőzésének módszereiről. A finn rendőrség tagjai öthetes kurzus keretében Belgiumban tanulmányozhatták a módszer gyakorlati alkalmazását.³⁹

A modellkísérlet eredményeként 2012-ben a Helsink-i Rendőrkapitányság szervezetében jelentős változások történtek. Az Itäkeskus-projekt keretében létrejött *community policing teameket Preventive Policing Unit* néven egyesítették. A *virtual community policing team* a *Preventive Policing Unit* részévé lesz a jövőben, így létrejön egy centralizált prevenciós egység.⁴⁰

37 Uo.

38 Uo. 8. o.

39 Uo. 12. o.

40 Uo. 13–14. o.

Az 1999-es nemzeti közösségi rendőrségi stratégia nem terjedt ki az elektronikus kommunikáció és az internetes felületek használatával kapcsolatos lehetőségekre. Az elmúlt években végbement elképesztő technikai fejlődés és az internethasználók számának robbanásszerű növekedése nyomán azonban a finn rendőrség új kommunikációs csatornaként alkalmazza ezeket a felületeket. A rendőrségnek saját profilja van a legfontosabb közösségi oldalakon (a Facebook, IRC-Gallery, Twitter, MySpace). A szemléletváltás és a gyors alkalmazkodás oka, hogy a finn fiatalok (tizenhét év alattiak) hetvenkilenc százaléka napi két-három órát használja az internetet.⁴¹

2007-ben az Itäkeskus-projekt keretében állították fel az első *virtual community policing teamet*. A csoport által folytatott közösségimédia-felületek használatára és az internetes kommunikáció más formáira alapozott működést *virtual community policingnek* nevezték el. A háromfős csoport főként a Facebook és a Twitter segítségével próbálta népszerűsíteni a rendőrség munkáját.

Másodlagos cél volt az úgynevezett online proaktív készség kialakítása. Ennek keretében kísérletet tettek olyan kommunikációs csatornák kialakítására, amelyek lehetővé teszik az állampolgárok valós idejű tájékoztatását. Ezeknek a hálózatoknak a fejlesztése révén lehetővé vált a lakosság és a rendőrség közti folyamatos, kétirányú kommunikáció. A program keretében a *virtual community policing team* létrehozott egy *IRC-gallery* felületet, egy Facebook-profil, és rendszeresen tájékoztató anyagokat tett közzé a Twitter és a YouTube segítségével. A projekt során a három tiszt naponta átlagosan nyolcvan Facebook-üzenetet kapott. Az IRC felületen a projekt befejezése után több mint tizenhatezer bejelentés érkezett. Ezek közt jelentős számban voltak bűncselekményre vonatkozó bejelentések. Az internetes anonimitás lehetőségét kihasználva 36 esetben tettek feljelentést szexuális bűncselekmény elkövetése miatt.⁴²

A Helsinki Rendőrkapitányság népszerűségét jelzi, hogy Facebook-felületén több mint száznolcvanezren jelölték meg ismerősként, azaz az összlakosság 3,3 százaléka. A *virtual community policing team* tagjainak saját profiljuk és e-mail címük van. A közvetlen kapcsolattartás révén jelentős mértékben hozzájárultak a Helsinki Rendőrkapitányság pozitív társadalmi megítéléséhez. 2011-ben, az Itäkeskus-projekt után egy közvélemény-kutatá-

41 Uo. 5–6. o.

42 Uo. 11. o.

son a megkérdezettek 97 százaléka minősítette a *virtual community policing team* munkáját kiválónak. A kimagasló eredmények következtében a nemzeti rendőrségi tanács döntése alapján tizenhárom további, az előzőekhez hasonló speciális egység képzését kezdték meg 2011-ben.⁴³

43 Uo. 12. o.